

# Energetická krize a její příčiny, projevy a možnosti řešení

V posledním více než roce jsme svědky nenadálého růstu cen elektřiny, což významně ovlivňuje výdaje domácností i firem. Zvyšování cen energií je současně jedním z hlavních tahounů inflace. Vývoj cen energií je zejména pro energeticky náročné sektory důležitou proměnnou při jejich běžném provozu, hodnocení jejich efektivity a dalších plánů do budoucna a také ovlivňuje jejich konkurenceschopnost.

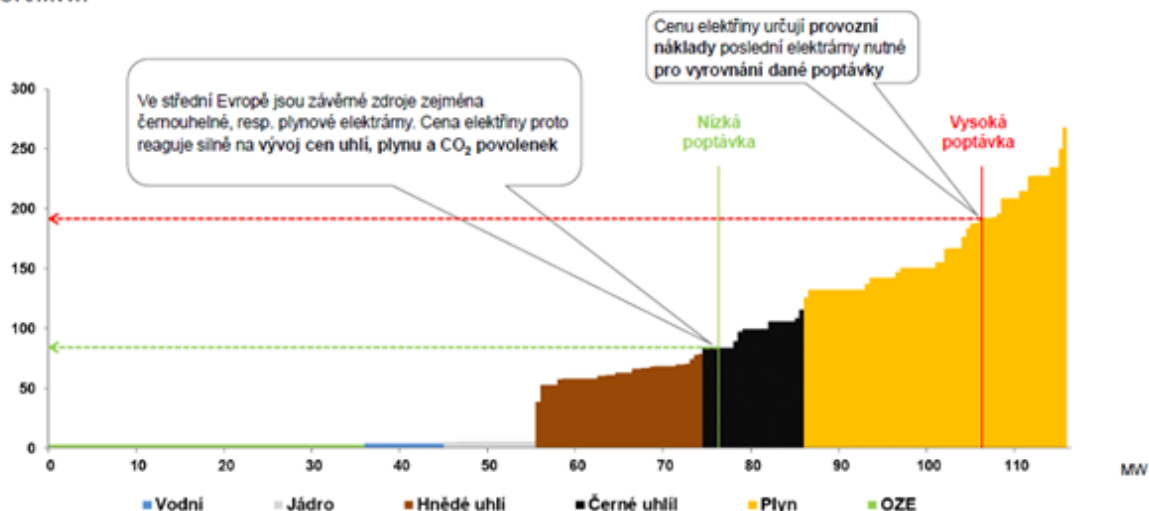
**Velkoobchodní cena elektřiny na burze aktuálně dosahuje rekordních hodnot a oproti počátku roku 2022 je téměř čtyřnásobná. Jakým způsobem funguje trh s elektřinou, jaké hlavní faktory zapříčinily růst cen a jaké budou další zamýšlené národní či celoevropské kroky pro zmírnění dopadů současné energetické krize?**

Velkoobchodní cena elektrické energie je určována trhem, a to na základě nabídky a poptávky na burze. Tržní cena elektřiny pro Česko je ovlivňována denním na pražské komoditní burze Power Exchange Central Europe, jež je součástí Evropské energetické burzy s centrálou v německém Lipsku, na které je obchodována většina elektřiny pro střední Evropu.

Na trh elektrické energie působí mnoho různých faktorů či ukazatelů, které mohou svým vývojem ovlivňovat výslednou cenu elektrické energie. Jedná se jak o komodity používané při výrobě elektrické energie, tak o makroekonomické ukazatele, které jinak ovlivňují výši cen i ostatních komodit na trhu, a dále pak geopolitická situace či například počasí.

Cena elektřiny je determinována závěrným zdrojem, tj. posledním zdrojem, který je nutný pro uspokojení dané poptávky. Nejnižšími provozními náklady na výrobu elektrické energie se vyznačují zejména obnovitelné zdroje a následně již postavené jaderné elektrárny. Následují zdroje, které musí platit za palivo a emisní povolenky, což jsou typicky uhelné a plynové elektrárny. Velmi tedy záleží na skutečnosti, jaká je poptávka (spotřeba). Za hypotetické situace, kdy by spotřeba elektřiny byla velmi nízká a bylo by možné ji pokrýt pouze obnovitelnými zdroji a jadernými elektrárnami, tak by i výsledná velkoobchodní cena elektřiny byla nižší. Když je spotřeba elektřiny vyšší a nelze ji pokrýt obnovitelnými zdroji či jadernými elektrárnami, musí se do procesu výroby zapojit i uhelné či plynové elektrárny, které mají výrazně vyšší náklady na výrobu elektrické energie. Výslednou cenu pak ve své podstatě určuje ta nejdražší elektrárna (uhlí, plyn), a proto cena elektřiny silně reaguje na vývoj cen uhlí, plynu a emisních povolenek, které jsou potřeba k produkci elektřiny z uhelných a plynových elektráren. Výslednou cenu elektřiny obdrží všechny právě vyrábějící elektrárny - i ty, které měly nižší nabídkovou částku. Ve výsledku to tedy znamená, že čím vyšší je poptávka po elektřině, tím více se musí zapojit dražší zdroje, což navyšuje cenu elektřiny pro celý trh.

### Ilustrativní nákladová křivka ve střední Evropě EUR/MWh



Zdroj: ČEZ

Jak již bylo zmíněno výše, současný způsob cenotvorby elektřiny v Evropě je značně závislý na ceně plynu, která v dnešní době nejvíce ovlivňuje cenu elektřiny. Ze strany EU je významně podporována výroba energie z obnovitelných zdrojů, jejichž podíl na energetickém mixu postupně roste. Závislost obnovitelných zdrojů na povětrnostních podmínkách je však značná, a produkce elektřiny z obnovitelných zdrojů je tak velice nestabilní, přičemž právě plynové elektrárny slouží jako pružná záloha při výpadcích obnovitelných zdrojů, a určují tedy mezní cenu elektřiny na trhu.

Kromě růstu globální poptávky po krizi způsobené pandemií COVID-19, emisních povolenek či zelené politiky přispělo ke zvyšování ceny plynu v Evropě v roce 2021 rovněž snížení objemu plynu dodávaného z Ruska, což pravděpodobně souviselo s přípravami na agresivní pád Ruska na Ukrajinu, která představuje významnou tranzitní zemi. Agrese Ruska na Ukrajině rovněž významně přispěla k dalšímu turbulentnímu vývoji na trhu energií v roce 2022, přičemž cena plynu v Evropě je aktuálně ovlivňována zejména hrou Ruska s dodávanými objemy a nedodržováním nasmlouvaných objemů ze strany Ruska, které se snaží dodávané objemy držet na nižších úrovních, což zvyšuje nejistotu dodávek a také cenu plynu. Zvýšení ceny plynu se následně promítlo i do cen elektřiny a způsobilo jejich prudký vzestup.

Na zdražování elektřiny se podílí, kromě ceny plynu, rovněž rostoucí ceny emisních povolenek, jejichž cílem je nasměrovat investice firem do výroby elektřiny technologiemi s nižšími emisemi. S emisními povolenkami se rovněž obchoduje na burze, na kterou mají přístup i finanční investoři, což podporuje výkyvy cen povolenek, jež následně způsobují firmám problémy.

Dalším faktorem, který přispívá ke zvyšování cen elektřiny, je zavírání jaderných a uhelných zdrojů v souvislosti se zelenou politikou EU a významnou roli hrají také aktuální problémy s jadernými elektrárnami ve Francii, kde je více než polovina bloků mimo provoz.

Při zvážení všech výše zmiňovaných faktorů ovlivňujících cenu elektřiny lze z krátkodobého hlediska předpokládat, že velkoobchodní cena elektřiny bude nejvyšší v příštích měsících či kvartálech a následně by ceny mohly začít stagnovat či klesat, což rovněž potvrzuje očekávání trhu, neboť ceny kontraktů na burze pro další období začínají klesat a blížit se cenám, za které byla elektřina nakupována pro tento rok. Jedním z největších aktuálních problémů je závislost na plynu dodávaném z Ruska a jeho nedostatek v souvislosti s ruskou agresí na Ukrajině. V krátkodobém horizontu bude tedy záležet zejména na vývoji této situace, který lze však složitě predikovat.

Situace s rostoucími cenami energií se v průběhu roku 2022 začala stávat neudržitelnou, a to jak pro domácnosti, tak firmy. Zejména společnostem s energeticky náročnou výrobou tak během roku 2022 výrazně vzrostly náklady a hrozí jim například finanční potíže, omezování nebo zastavování výroby či propouštění zaměstnanců. Zvýšení nákladů firem potvrzují i data Českého statistického úřadu, ze kterých je patrné, že v srpnu 2022 meziročně vzrostly ceny zemědělských výrobců o 38,3 %, průmyslových výrobců o 25,2 % a ceny stavebních prací o 13,4 %, přičemž v rámci průmyslu meziročně zdražily zejména energie, a to o 53,3 %. Nejnižší růst cen výrobců byl vykázán v rámci odvětví tržních služeb, kde došlo k meziročnímu zvýšení cen o 6,5 %. Rostoucí náklady musely firmy promítnout do cen pro koncové spotřebitele, což se projevilo ve výši inflace. Lze však předpokládat, že firmy nebudou moci zvýšené náklady promítnout do konečných cen v plné míře, a bude tak docházet ke snižování marží, a to zejména v případě menších firem. Tato skutečnost by měla mít za důsledek tlumení spotřebitelské inflace, jelikož růst cen nákladů se v plné míře neprojeví v konečných cenách, avšak zároveň bude negativně tlačit ziskovost firem na nižší úroveň. Na problém rostoucích cen energií se lze rovněž podívat z pohledu mezinárodní konkurenceschopnosti české ekonomiky. Pro potřeby celého evropského průmyslu lze za dominantní zdroje energií označit zejména elektřinu a plyn. Pro konkurenceschopnost tuzemské ekonomiky a jejich průmyslových odvětví je pak důležité, že nižší podíl elektřiny a plynu na celkové energetické spotřebě v porovnání s průměrem Evropské unie vytvářel v minulých letech pro českou ekonomiku konkurenční výhodu, jelikož pevná fosilní paliva, která jsou v České republice hojně využívána, představují levnější zdroj energie v porovnání s jinými komoditami. Pro zachování konkurenceschopnosti je pak nutné, aby zvýšení podílu nákladů na energie u průmyslových podniků v České republice nepřevýšilo růst tohoto ukazatele u zahraničních firem.

Dramatický růst cen energií a jeho negativní dopady na rodinné a firemní rozpočty bylo nutné vyřešit nějakým zásahem ze strany státu a najít alespoň nějaké krátkodobé řešení, jelikož samotný trh nedokáže v krátkém časovém horizontu danou situaci sám vyřešit a dopady vysokých cen energií by mohly mít katastrofální následky pro celou ekonomiku.

Na konci září tak senát schválil, a následně prezident podepsal, novelu energetického zákona, která umožní zastropovat ceny energií. Díky této novele bude moci vláda zastropovat ceny elektřiny a plynu, a to konkrétně na úrovni 6 Kč/kWh v případě silové elektřiny a na úrovni 3 Kč/kWh v případě plynu vč. DPH pro maloobchodatele. K omezení cen bude nutné, aby vláda vydala nařízení, které bude obsahovat podrobnosti, zejména v podobě maximální ceny, přičemž nařízení bude rovněž vymezovat rozsah odběru a kategorie odběratelů, na něž se bude zastropování cen vztahovat. Dodavatelé budou mít také právo na úhradu prokazatelné ztráty a přiměřeného zisku. V případě mimořádné tržní situace by mohla vláda v krajním případě rovněž přistoupit k zákazu obchodování elektřiny a plynu na burzách. Schválená novela však nedefinuje mimořádnou tržní situaci, při které lze nařízení o maximálních cenách vydat. K předchozí novele energetického zákona byla vydána důvodová zpráva, kde bylo uvedeno, že „mimořádnou tržní situací se rozumí stav, kdy se podstatná část občanů státu dostává do vážných finančních problémů v důsledku vysoké ceny elektřiny nebo zemního plynu a tento stav není možné, dostatečné nebo vhodné řešit jiným druhem státní pomoci, jakým je například příspěvek na bydlení.“ Řešení v podobě cenového stropu bude dle odhadů stát více než 100 miliard korun, přičemž financování by mělo být částečně zajištěno z připravované daně z mimořádných zisků či např. z dividend skupiny ČEZ. Z modelových příkladů vyplývá, že domácnosti s běžnou spotřebou elektřiny letos zaplatí cca 13 677 Kč. Bez zavedení cenového stropu by se platba mohla v příštím roce vyšplhat až na 38 385 Kč, přičemž díky zavedení cenového stropu by se mělo v roce 2023 vyúčtování pohybovat ve výši 18 100 Kč.

Pro firmy se aktuálně připravuje v souvislosti s energetickou krizí pomoc v podobě finanční podpory formou kompenzací ztrát, která je určena zejména firmám ze zpracovatelského průmyslu, těžebního průmyslu, ale také zemědělství či lesnictví.

Celoevropské řešení vysokých cen energií naopak počítá se zastropováním výnosů výrobců a zajištěním finančních prostředků do státních rozpočtů na pomoc odběratelům zasaženým vysokými cenami energií. Návrh Evropské komise spočívá v omezení příjmů výrobců elektřiny z neplynových zdrojů, kteří aktuálně díky rekordním cenám elektřiny generují nebývalé zisky.

Z dlouhodobého hlediska se dle evropského plánu „RePowerEU“ jako řešení zajištění energetické nezávislosti a bezpečnosti Evropy nabízí především diverzifikace energetických zdrojů a zejména pak snížení závislosti na palivech dovážených z Ruska, úspory energií a urychlení transformace na nízkouhlíkovou energetiku.



**Ing. Tomáš Dvořák,**  
Senior Business Valuation Consultant



[Equity Solutions Appraisals s.r.o. - znalecká kancelář](#)

Ovocný trh 573/12  
110 00 Praha 1

Tel.: +420 222 314 447  
e-mail: [info@equitysolutions.cz](mailto:info@equitysolutions.cz)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](http://www.epravo.cz)

## Další články:

- [Prémiový rezidenční komplex Bakers Court přináší na realitní trh komfortní bydlení s 5\\* službami](#)
- [Festival jako prestižní teambuilding](#)
- [Spojení Generali České a Právní ochrany D.A.S. přináší první výhodu: navýšení pojistného limitu na 5 milionů](#)
- [Kultura jako prestižní benefit: Proč by právní firmy měly sázet na „inteligentní zážitky“?](#)

[Rozhovor s JUDr. Martinou Jankovskou](#)

- [Wolters Kluwer uvádí na český trh AI právní pracovní prostor Libra s integrovaným obsahem ASPI](#)
- [Jak ušetřit na energiích, aniž byste porušili zákon](#)
- [SLUTO DAŇOVÁ & ÚČETNÍ firma roku 2025: Kdo se letos zařadil mezi špičky oboru?](#)
- [Novela stavebního zákona, transparentní odměňování a AI v právní praxi: zveme na odborné konference Wolters Kluwer](#)
- [Zásady a principy soukromého práva jako základ moderní právní praxe. Proč má studium LLM smysl nejen pro právníky](#)
- [Kmenové listy v s.r.o. – právní rámec, převod a praktické dopady](#)
- [Executive LLM: Prestižní milník pro právní profesionály. Business Institut otevírá jarní cyklus již 1. března](#)